

	UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA	
	CODUL DE ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ LA NIVELUL STUDIILOR DOCTORALE	Aprobat la ședința Consiliului Științific al USM din 16.02.2022, proces-verbal nr. 7 Modificat la ședința Consiliului Științific al USM din 15.11.2023, proces-verbal nr. 1* Președinte prof. Georgeta STEPANOV

C O D U L DE ETICĂ ȘI INTEGRITATE ACADEMICĂ LA NIVELUL STUDIILOR DOCTORALE

Chișinău, 2023

* Revizuit și unificat după reorganizarea studiilor doctorale din cadrul USM (*Ședința Senatului USM din 30 iunie 2023, proces-verbal nr. 14*)

Capitolul I. PRINCIPII GENERALE

1. Universitatea de Stat din Moldova (numită în continuare USM) este o comunitate academică având ca scop principal dezvoltarea cunoașterii, care oferă servicii de educație universitară și de cercetare la nivel de Licență, Master și Doctorat, bazate pe realizările științifice de ultimă oră.

2. USM respectă atât drepturile și libertățile consfințite în Constituția Republicii Moldova, cât și principiile fundamentale conținute în The Lima Declaration on Academic Freedom and Autonomy of Institution of Higher Education (1988), The Magha Charta of European Universities (Bologna, 1988) și aderă la Asociația Internațională a Universităților și la Declarația de la Bologna (1999).

2. În acest context, USM este atașată tradiției gândirii libere, recunoașterii drepturilor și libertăților fundamentale ale omului, pluralismului politic și democrației.

3. Codul de etică universitară la nivelul studiilor doctorale (numit în continuare Cod) se bazează pe Codul de etică al USM și funcționează ca un contract moral între persoanele implicate în activitatea de doctorat – conducători și îndrumători de doctorat, studenți doctoranzi, personal administrativ – contribuind la creșterea prestigiului și a capitalului moral al instituției, la aprofundarea și consolidarea coeziunii membrilor ei, la formarea unui climat universitar bazat pe cooperare profesională și socială.

4. Scopul prezentului Cod este de a identifica valorile fundamentale care stau la baza misiunii învățământului universitar; a stabili un pachet de standarde de conduită profesională; a aduce mai multă claritate în privința responsabilităților și acțiunilor persoanelor implicate în procesul educațional și de cercetare științifică; a asigura o conduită morală a membrilor comunității academice prin promovarea unei culturi instituționale corespunzătoare și prevenirea comportamentului neadecvat.

5. Codul se bazează pe următoarele principii, responsabilități și valori profesionale: integritatea morală și libertatea academică; autonomia personală; profesionalismul; dreptatea și echitatea, respectul și toleranța; onestitatea, cinstea și corectitudinea intelectuală; responsabilitatea profesională și civică, transparența, bunăvoința și grija.

6. Codul identifică principiile etice de aplicare a Inteligenței Artificiale (IA), care poate fi utilizată pentru analiză preliminară de date, corectură lingvistică, structurarea ideilor, generarea de exemple sau simulări. IA nu trebuie utilizată pentru manipularea datelor sau fabricarea rezultatelor. Doctoranzii trebuie să dezvolte capacitatea de evaluare critică a rezultatelor generate de IA, evitând dependența excesivă de aceste instrumente. Cercetătorii trebuie să fie conștienți că IA poate genera biasuri sau interpretări eronate și trebuie să analizeze critic rezultatele. Instrumentele de detectare automată sau de evaluare bazate pe IA trebuie utilizate doar ca suport, nu ca singur criteriu de evaluare a lucrărilor academice.

7. Prin aderarea la acest Cod, comunitatea de studenți doctoranzi, conducătorii de doctorat și membrii comisiilor de îndrumare participă la aplicarea lui și va lua măsuri eficiente pentru a descuraja, preveni, semnala și corecta eventualele comportamente lipsite de etică.

Capitolul II. DISPOZIȚII NORMATIVE

1. Integritate morală.

(1). Comunitatea academică și științifică a fost și trebuie să rămână model de consecvență, coerență și demnitate morală. Imaginea publică a instituției depinde de verticalitatea morală a tuturor membrilor, care alcătuiesc această comunitate, precum și de gestionarea instituțională a acestui capital moral.

(2). USM stimulează munca intelectuală, educația responsabilă, instruirea și autoinstruirea, cercetarea și creația științifică, activitățile colegiale și toate obligațiile

profesionale liber asumate. De aceea fiecare persoană implicată în procesul de studii doctorale trebuie să acționeze sincer, corect, fără a înșela, răspunzând direct pentru obligațiile ce-i revin.

(3). Este interzisă utilizarea IA pentru generarea integrală a lucrărilor, articolelor sau capitolelor de teză, fără contribuție intelectuală proprie. Utilizarea IA pentru parafrază sau generare de text nu trebuie să ducă la plagiat sau autoplagiat.

2. Libertatea academică.

(1). USM este un spațiu de manifestare a valorilor profesionale și științifice autentice, pe care le protejează împotriva oricăror intervenții.

(2). USM asigură membrilor săi libertate academică deplină, protejându-i împotriva ingerințelor, presiunilor și constrângerilor politice, religioase, economice etc., precum și împotriva cenzurii, manipulărilor și persecuțiilor, în condițiile în care aceștia respectă standardele științifice, legale și etice dând dovadă de responsabilitate profesională.

(3). Rezultatele cercetărilor întreprinse de membrii Școlilor Doctorale (ȘD) nu trebuie modificate, ascunse ori negate nici chiar atunci când ele lezează unele ideologii și credințe, provocând reacții adverse și presiuni din partea reprezentanților acestora.

(4). Libertatea academică nu trebuie folosită însă drept argument pentru respingerea criticilor științifice și etice, îndreptățite și necesare în evoluția activităților de cercetare ale oricărei ramuri de știință.

(5). În spațiul intelectual laic, care este USM, nimeni nu are dreptul să impună altora, sub nici o formă, credințe religioase, atașamente politice sau alte categorii de convingeri, care pot constitui doar probleme private ale fiecăruia dintre membrii instituției.

(6). Universitatea protejează dreptul la confidențialitate al membrilor ȘD în toate problemele ce țin de viața lor privată, furnizând informații referitoare la aceasta, doar cu aprobarea rectoratului și numai când cererile sunt îndreptățite.

(7). Doctoranzii nu trebuie să introducă în sisteme IA date sensibile, confidențiale sau nepublice (de exemplu: date personale ale participanților la cercetare, date medicale, date instituționale).

3. Autonomie personală.

(1). USM recunoaște dreptul conducătorilor de doctorat și studenților doctoranzi la autonomie personală, asigurând în acest sens condițiile necesare pentru ca aceștia să-și aleagă în mod liber programele de studii și de cercetare, oportunitățile și nivelurile de pregătire pe care le consideră adecvate pentru carierele academice și profesionale proprii.

(2). Pentru ca autonomia personală să fie reală, Universitatea pune la dispoziția publicului larg și a membrilor comunității academice proprii toate informațiile importante privind programele de studii și de cercetare, structura instituției, standardele universitare, concursurile de admitere, competițiile de obținere a grant-urilor, concursurile de ocupare a posturilor vacante, corpul profesoral, baza materială, serviciile sociale etc.

(3). Informațiile menționate se publică în timp util, sub diverse forme, incluzând și paginile web ale universității.

4. Profesionalismul.

(1). Profesionalismul este o valoare etică esențială pe care USM o cultivă cu consecvență în rândul membrilor săi, prin inițierea unor programe academice apte să contribuie semnificativ la sporirea cunoașterii științifice și la pregătirea unor specialiști competitivi; recunoașterea și recompensarea rezultatelor de excelență atât la profesori și cercetători, cât și la studenți și persoane cu atribuții manageriale și administrative; descurajarea diletantismului și imposturii etc.

(2). Universitatea de Ștat din Moldova încurajează, recunoaște și recompensează profesionalismul membrilor Școlilor Doctorale și cercetătorilor care manifestă competență în îndeplinirea tuturor sarcinilor profesionale, solidaritate colegială și loialitate competițională,

dedicându-se fără rezerve carierei academice, identificându-se cu specialitatea în care își desfășoară activitatea și asumându-și obligația morală de a contribui semnificativ la pregătirea temeinică a studenților.

(3). USM apreciază pozitiv atașamentul și fidelitatea celor care își construiesc cea mai mare parte sau întreaga carieră academică în serviciul ei și dezaprobă atitudinea celor care o folosesc doar ca pe o „*sinecură de titlu și status*”.

(4). USM recunoaște și recompensează meritele acelor dintre membrii săi care sunt invitați să predea ori să facă cercetare în alte instituții din țară și străinătate, dar veghează, în același timp, ca durata stagiilor de activitate exterioară, să nu prejudicieze pregătirea studenților, dezvoltarea cercetării și dezvoltarea generală a propriei instituții.

(5). USM veghează ca toți membrii săi care fac cercetare, dezvoltând cunoașterea în domeniile lor de interes, să dovedească integritate și competență, să respecte standardele profesionale, să recunoască aportul altor persoane și instituții la cercetarea întreprinsă, să evite conflictele de interese, să răspundă exigențelor morale și legale ale cercetării, să accepte dezbaterile critice privitoare la rezultatele obținute și să manifeste, întotdeauna, onestitate și corectitudine intelectuală;

5. Dreptatea și echitatea

(1). Toți membrii Școlilor doctorale din USM sunt și vor fi tratați în mod echitabil, corect și cu respect.

(2) Discriminarea sau tratarea inegală a persoanelor, bazată explicit ori implicit pe criterii extraprofesionale precum rasa, etnia, religia, convingerile politice etc., este interzisă, indiferent de formele în care se manifestă.

(3). Toți membrii ȘD, indiferent de poziția pe care o ocupă în ierarhia acesteia, sunt obligați să adopte, în orice împrejurare, atitudini adecvate pentru eliminarea *conflictelor de interese*.

(4). Toți membrii ȘD au obligația morală de a preveni și combate, în toate împrejurările, *corupția* care, generând favoritism, inechitate, nedreptate, suspiciune, neîncredere și adversitate, slăbește coeziunea și sentimentul apartenenței, viciază climatul universitar în ansamblul său și aduce prejudicii grave imaginii instituției. Universitatea, ca instituție, sancționează sever darea și luarea de mită (în bani, servicii etc.), traficul de influență și orice alte acțiuni care duc la obținerea unor avantaje nemeritate de către unii candidați la concursurile de admitere, la concursurile de ocupare a posturilor didactice, de cercetare și tehnice, la competițiile de obținere a granturilor de cercetare etc.

(5). Universitatea adoptă, prin structurile și membrii săi, o atitudine fermă de prevenire a abuzului de putere, pe de o parte și a abuzului de încredere, pe de alta.

(6). Pentru ca principiul dreptății și echității să-și păstreze validitatea și eficiența este necesar ca *prezumția de nevinovăție* să nu fie niciodată înlocuită cu opusul ei, *prezumția de vinovăție*.

6. Respectul și toleranța

(1). USM promovează și susține consecvent un climat psiho-moral și legal, în care vor prevala demnitatea umană, respectul și toleranța.

(2). Universitatea aderă la valortile toleranței față de oameni, între opinii, credințe și preferințe intelectuale. Aceasta înseamnă că sunt inacceptabile umelirea, intimidarea, amenințarea și atacul la persoană; condamnate exploatarea și hărțuirea, sub orice formă de manifestare; indezirabile limbajele suburbane, jignitoare, irevențioase sau vulgare.

(3). Contravine eticii academice comportamentul insultător atât atunci când intervine între persoane aflate în aceeași poziție, cât și în poziție ierarhică. Actfel de acțiuni, orientate împotriva inferiorilor ierarhici, constituie o formă de abuz de putere.

7. Onestitatea, cinstea și corectitudinea intelectuală

(1) Onestitatea, cinstea și corectitudinea intelectuală sunt obligatorii atât pentru conducătorii de doctorat, membrii comisiilor de îndrumare și cercetători, cât și pentru studenții doctoranzi și personalul administrativ.

(2). Este interzisă fraudă intelectuală, cum ar fi: plagiatul, copiatul la examene sau concursuri, falsificarea cercetărilor științifice, înșelarea, tentativa de corupere, aplicarea abuzivă a IA .

(3). *Copiatul* și orice altă formă de înșelăciune care are loc în timpul examinării, ca și facilitarea copierii și oricăror altor forme de înșelăciune sunt interzise și sancționate atunci când totuși se produc

(4). *Plagiatul*, sau însușirea de către un autor a rezultatelor muncii altui autor (indiferent dacă este vorba de reproducerea exactă a unui text sau de reformularea unei idei cu adevărat originale), fără ca aceste din urmă să fie menționat ca sursă a textului sau ideii respective, constituie o fraudă intelectuală și se sancționează în conformitate cu gravitatea pe care o prezintă.

(5). *Fabricarea datelor* prin inventare, improvizare, modificare și citare de surse false, încalcă principiul onestității și corectitudinii intelectuale, fiind dezavuată și sancționată potrivit gravității, în fiecare caz în parte.

(6). *Cazurile de corupție* propriu-zisă și formele de corupție specific universitară, inclusiv și tentativele de corupție, se sancționează potrivit legii..

8. Responsabilitatea profesională și civică

(1). Membrii comunității USM nu au doar obligațiuni, ci și responsabilități profesionale, publice și civice.

(2). Programele de studii și de cercetare, activitățile universitare vor fi orientate către necesitățile societății.

(3). Responsabilitatea impune respectarea de către cadrele științifico-didactice, studenți și alte categorii ale comunității universitare a standardelor etice și profesionale, abținerea de a formula public opinii care ar putea fi interpretate drept încercări de dezinformare, calomnie sau denigrare a universității sau membrilor ei.

(4). Totodată, este garantat dreptul membrilor universității de a formula critici publice – în ședințe de catedră sau consiliu, în ședințe ale Senatului Universității, în întruniri studențești - întemeiat și argumentat încălcările standardelor profesionale și de calitate.

(5) Doctorandul rămâne pe deplin responsabil pentru conținutul lucrării, chiar dacă a utilizat instrumente de IA. IA nu poate fi considerată autor sau coautor al unei lucrări științifice.

(6). Informațiile, citările sau datele generate cu ajutorul IA trebuie verificate critic de către doctorand. Doctoranzii trebuie să evite folosirea referințelor fabricate sau inexacte generate de instrumente IA.

9. Transparența

(1). USM respectă principiul transparenței tuturor categoriilor de informații care interesează membrii comunității universitare, instituțiile cu care colaborează și publicul larg, asigurând o informare corectă, deplină și oportună.

(2). Angajarea și promovarea personalului științifico - didactic și administrativ se face pe baza meritelor relevante ale candidaților pentru postul respectiv, respectându-se principiile nediscriminării și egalității de șanse. Posturile vacante se vor scoate la concurs, selectarea candidaților se va efectua în conformitate cu prevederile legislației în vigoare, Universitatea se angajează să acorde candidaților pentru angajare gradație salarială, premiere, un tratament corect și egal.

(3). Universitatea asigură transparența la condițiile și regulile de desfășurare a concursurilor de admitere la studii de licență, masterat și doctorat, la criteriile de evaluare la examene și colocvii.

(4) Fondurile puse la dispoziție pentru învățământ, cercetare, administrare trebuie utilizate în strictă conformitate cu scopurile și condițiile de utilizare a resurselor materiale.

(5). Doctoranzii trebuie să declare explicit utilizarea instrumentelor de inteligență artificială în procesul de cercetare, redactare sau analiză de date. Utilizarea IA trebuie menționată în metodologie, note de subsol sau secțiunea de mulțumiri, atunci când contribuția este relevantă.

10. Bunăvoința și grija

(1). USM apreciază ca valori importante bunăvoința și grija față de membrii comunității academice și față de orice persoană. Bunăvoința și grija au un rol major în formarea unui mediu propice dezvoltării personale și profesionale și în creșterea încrederii că fiecare persoană face parte nu doar dintr-o instituție, ci și dintr-o comunitate pe care se poate baza, care o sprijină și o apreciază.

(2). Universitatea susține și promovează așa fenomene precum: recunoștința și respectul față de cei merituosi, politețea, amabilitatea, altruismul și compasiunea față de cei aflați în dificultate. Totodată sunt condamnate comportamentele care dovedesc egoism brutal, cinism, resentimente, invidie, orgoliu și vanitate.

11. Integritatea relațiilor profesor – student

(1). Membrii ȘD trebuie:

- să manifeste respect pentru studenții doctoranzi ca indivizi și să-și îndeplinească obligațiunile de formatori intelectuali;
- să depună eforturi pentru cultivarea unui comportament academic adecvat, pentru evaluarea corectă a studenților doctoranzi, în raport cu meritele acestuia;
- să evite orice formă de exploatare, hărțuire, discriminare a studenților.

(2). Studenții Universității, ca membri ai Școlilor Doctorale și comunității academice, pot exprima opinia sa cu privire la organizarea, desfășurarea și conținutul programelor de studiu, examinarea cunoștințelor și orice altă problemă care se referă la formarea lor profesională.

(3). Opinia studenților, exprimată prin reprezentanții lor autorizați în organele de conducere academică, ori prin sondaje validate, constituie o modalitate de autocontrol, de evaluare și perfecționare a activității didactice și de cercetare științifică.

(4). Studenții sunt obligați să îndeplinească cu exigență obligațiile ce le revin; să respecte autoritatea personalului academic, de cercetare și administrativ; să respecte normele de etică și de conduită academică privind ordinea, moralitatea și drepturile celorlalți, atât în cadrul Universității, cât și în societate în general.

Capitolul III. DISPOZIȚII FINALE

1. Respectarea prevederilor Codului de etică universitară este obligatorie pentru toți membrii comunității academice a Universității de Stat din Moldova.

2. Codul de etică universitară intră în vigoare cu data aprobării de către Consiliul Științific USM și a publicării pe pagina web a Universității.

3. În contractul individual de muncă, respectiv în contractul individual de studii, se va include o clauză prin care angajatul sau studentul doctorand menționează că a luat act de prevederile Codului și se angajează, sub semnătură, să respecte stipulările acestuia.

4. Nici o dispoziție a Codului nu trebuie interpretată în sensul restrângerii unor drepturi conferite expres prin lege.